

Statens maritima museer
Box 27131
102 52 STOCKHOLM

Datum 2010-03-22
Dnr 32-2009-0711

Statens maritima museers årsredovisning 2009

Rikskontrollen har granskat Statens maritima museers (SMM:s) årsredovisning, daterad 2010-02-18. Syftet har varit att bedöma om årsredovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut.

Rikskontrollen har lämnat revisionsberättelse med invändning och vill fästa överintendentens uppmärksamhet på nedanstående. Invändningen i revisionsberättelsen har följande formulering:

Resultatredovisningen för Statens maritima museer har inte upprättats enligt 3 kap. 1 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. En väsentlig del av verksamheten redovisas med volymmått som inte är relevanta som beslutsunderlag och som är svåra att förstå utan kompletterande information.

Årsredovisningen har i övrigt upprättats i enlighet med förordningen om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag, regleringsbrev och övriga beslut för myndigheten. Rikskontrollen bedömer att årsredovisningen i övrigt är i allt väsentligt rättvisande.

Rikskontrollen önskar information senast 2010-04-23 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

Sammanfattning

Från och med år 2009 gäller nya regler för myndigheternas resultatredovisningar. Samtidigt som regeringen numera i hög grad överlämnar till de enskilda myndigheterna att besluta om vad som ska rapporteras som resultat av myndighetens ålagda uppgifter, ställer regeringen högre krav på att myndigheterna ska redovisa både volymmått och kostnader för de viktiga prestationer som utförs.

Anpassningen till detta nya sätt att upprätta resultatredovisning har inneburit ett nytt sätt att tänka för myndigheterna avseende redovisning av resultat, och har också ställt krav på att myndigheterna ska kunna ta fram uppgifter ur den ekonomiska redovisningen för att kunna tillfredställa nya behov. I årets årsredovisningar ser vi de första försöken från myndigheterna att kunna leva upp till de förändrade kraven.

Rikskontrollen bedömer att SMM:s resultatredovisning för år 2009 inte uppfyller de krav som ställs i 3 kap. förordning (2000:605) om

årsredovisning och budgetunderlag (FÅB). Visserligen har myndigheten redovisat volymer och kostnader i förhållande till myndighetens uppgifter enligt instruktionen, men de volymmått som har valts är allt för aggregerade för att vara relevanta som beslutsunderlag och till nytta för beslutsfattaren. De valda volymmåtten är i de flesta fall också svåra att förstå utan kompletterande information.

Resultatredovisningen uppfyller inte de nya kraven

För år 2009 ställs det nya krav på innehållet i myndigheternas resultatredovisningar enligt 3 kap. FÅB. Myndigheterna ska numera redovisa och kommentera verksamhetens resultat i förhållande till de uppgifter som framgår av myndighetens instruktion och till vad regeringen, i förekommande fall, har angett i regleringsbrev eller i något annat beslut.

Resultatredovisningen ska främst avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats med avseende på volym och kostnader.

Förändringen innebär att regeringen i hög grad överlämnar till den enskilda myndigheten att besluta om vad som ska rapporteras som resultatet av myndighetens ålagda uppgifter. Detta sker genom myndigheternas val av viktiga prestationer. Regeringen begär dock uttryckligen en redovisning av volym och kostnader för dessa prestationer.

Oavsett hur myndigheten väljer att redovisa resultatet av sin verksamhet gäller den övergripande principen att årsredovisningen ska ge en rättvisande bild av verksamheten. Detta framgår bl.a. av Ekonomistyrningsverkets (ESV:s) föreskrifter till FÅB 3 kap. 1 §. ESV förtydligar begreppet rättvisande bild i flera olika skrifter. I ESV:s handledning (2009:29) *Resultatredovisning* hänvisas till fem principer som är särskilt betydelsefulla för att resultatredovisningar ska sägas ge en rättvisande bild. Dessa principer är: tillförlitlighet, relevans, jämförbarhet, begriplighet och transparens.

Med *relevans* avses bl.a. att redovisningen bör kunna medföra någon nytta för beslutsfattaren. Resultatredovisningen är väsentlig för regeringen och andra som vill kunna ta ställning till verksamheten.

Med *begriplighet* avses bl.a. att faktauppgifter i figurer och tabeller bör kunna läsas fristående från kommenterande brödtext. Resultatredovisningen ska upprättas på ett pedagogiskt sätt.

Riksrevisionen bedömer att SMM:s resultatredovisning inte ger en rättvisande bild av verksamheten på grund av att redovisningen av prestationer, för stor del av verksamheten, sker på ett sätt som inte är relevant för beslutsfattaren och som är svårbegriplig utan kompletterande information.

Volymmåtten för valda prestationer saknar relevans

SMM har valt följande sju viktiga prestationer för sin verksamhet: Samlingar, Utställningar och pedagogisk verksamhet, Stöd till maritimhistoriskt arbete, Kulturhistoriskt värdefulla fartyg, Ökad kunskap, Butiksförsäljning och tjänster samt Sveriges militärhistoriska arv.

Varje vald prestation svarar mot ett avsnitt i myndighetens instruktion, vilket ger en tydlig anknytning till de uppgifter myndigheten har. I detta sammanhang kan nämnas att Riksrevisionen bedömer att

resultatredovisningen som helhet är upprättad på ett överskådligt sätt med en tydlig struktur.

För de viktiga prestationer som SMM har valt att redovisa gäller dock generellt att de redovisas på en så hög aggregeringsnivå, att de volymmått och kostnadsuppgifter som redovisas blir irrelevanta som beslutsunderlag för regeringen. Nedan redovisas ett par exempel för att tydliggöra förhållandet.

Exempel 1 - Utställningar och pedagogisk verksamhet

Prestationen Utställningar och pedagogisk verksamhet är den av de sju valda prestationerna som ianspråktar mest resurser för myndigheten. Verksamheten kostade 146 mnkr år 2009, vilket motsvarar ca 62 % av de totala kostnaderna för året (inkl. transfereringar). Prestationen svarar mot uppgifterna i 2 § 2 punkten förordning (2007:1198) med instruktion för Statens maritima museer (instruktionen). Uppgiften är att hålla ett urval av samlingarna tillgängligt för allmänheten, driva och stödja utställningsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet.

Redovisat volymmått är fyra. Detta är, för en oinitierad läsare, en oväntat låg siffra med tanke på den omfattande utställnings- och pedagogiska verksamhet som bedrivs vid myndighetens tre ingående museer. Volymmåttet förklaras på följande sätt i anslutning till den grå faktarutan där tabellen finns:

Myndighetens prestationer inom det här området omfattar öppethållande av de tre museerna samt produktionen av myndighetens nya webbplatser.

Riksrevisionen bedömer att detta val av volymuppgift är allt för aggregerad och ger vare sig någon intressant eller relevant information. Regeringens intention, som den uttrycks i FÅB, är att få en redovisning av årets resultat av verksamheten. Måttet är allt för statistiskt för att kunna uppfylla detta syfte. Detta blir tydligt om man beaktar att volymmåttet inte kommer att förändras (i nämnvärd omfattning) över tid, om inte regeringen själv fattar beslut om förändring i myndighetsstrukturen.

Den kostnadsuppgift som lämnas består i allt väsentligt av lokalkostnader för utställningshallar m.m. och andra härtill förenade kostnader.

Som komplement till volym- och kostnadsuppgifterna lämnas ytterligare information i löpande text. Utställningar och pedagogisk verksamhet ägnas ca två sidor av årsredovisningens totalt ca sexton sidor, vilket *kan* synas lite med tanke på dess relativa betydelse.

Exempel 2 - Kulturhistoriskt värdefulla fartyg

Prestationen Kulturhistoriskt värdefulla fartyg är en av de mindre av de sju valda prestationerna. Verksamheten kostade 12 mnkr år 2009, vilket motsvarar ca 5 % av de totala kostnaderna för året (inkl. transfereringar). Prestationen svarar mot uppgifterna i instruktionens 2 § 4 punkt. Uppgiften är att särskilt verka för bevarande och brukande av kulturhistoriskt värdefulla fartyg.

Även i detta fall är redovisat volymmått fyra. Volymmåttet förklaras på följande sätt i anslutning till den grå faktarutan där tabellen finns:

Myndighetens viktigaste prestationer inom det här området omfattar k-märkning av fartyg, nätverksarbete, utdelande av ekonomiskt stöd (bidrag till

bevarande och brukande av kulturhistoriskt värdefulla fartyg) samt bruk och bevarande av de egna museifartygen.

Riksrevisionen bedömer att detta arbete inte är tillräckligt homogent för att arbetet ska kunna betraktas som en och samma prestation, även om det svarar mot samma uppgift. En definition på prestation är, att med prestation avses de tjänster eller produkter som lämnar myndigheten. Riksrevisionen menar att med denna definition är transfereringsverksamhet till kulturhistoriskt värdefulla fartyg en prestation medan exempelvis k-märkning av kulturhistoriskt intressanta fartyg är en helt annan prestation. Att addera dessa skilda verksamheter i ett och samma mått saknar därför relevans.

De kostnader som redovisas består i allt väsentligt av kostnaderna för fartygsenheten med tillägg för utbetalda bidrag till kulturhistoriskt värdefulla fartyg. Även för denna uppgift lämnas kompletterande information om den verksamhet som bedrivits.

Kostnaderna för Sveriges militärhistoriska arv bör förtydligas

Enligt instruktionens 4 § har SMM till uppgift att bistå det museala bevarandet av statens sjökrigshistoriska samlingar utanför myndigheten. Detta sker genom bidragsgivning enligt förordning (2007:1438) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter. I denna förordning namnges fyra museer som bidragsberättigade enligt förordningen. SMM ska enligt villkor till sitt anslag använda minst 7 mnkr för denna bidragsgivning. Av SMM:s resultaträkning med tillhörande not 8 framgår att SMM under år 2009 har betalat ut ca 6,7 mnkr till dessa bidragsberättigade museer.

Sveriges militärhistoriska arv (SMHA) har valts som en viktig prestation. I resultatredovisningen mäts volymen för prestationen till fyra, vilket motsvarar antalet bidragsberättigade museer. Verksamheten kostade ca 7,1 mnkr år 2009, vilket motsvarar ca 3 % av myndighetens totala kostnader. I allt väsentligt består kostnaderna av transfereringar.

Riksrevisionen bedömer att kostnadsuppgiften för denna prestation bör förtydligas, så att SMM:s kostnader för administration av dessa bidrag (SMHA:s kansli m.m.) särredovisas från kostnaderna för de utbetalda bidragen. Resultatet av SMM:s egen verksamhet bör mätas i termer av de egna kostnaderna och inte i hur stora bidrag som utbetalas till andra aktörer.

Rekommendationer

Riksrevisionen rekommenderar SMM att till kommande år välja att redovisa prestationer i förhållande till instruktionens uppgifter som på ett bättre sätt förmår att återspegla verksamhetens resultat under ett visst år. Detta gäller särskilt avseende Samlingar och Utställningar och pedagogisk verksamhet.

Riksrevisionen rekommenderar vidare att SMM skiljer på olika delar av den verksamhet som utförs för att uppnå en viss uppgift enligt instruktionen, så att skilda prestationer särredovisas. Detta gäller främst Stöd till externt maritimhistoriskt arbete och Kulturhistoriskt värdefulla fartyg. Enligt ESV:s föreskrifter till FÅB 3 kap. 1 § ska redovisning ske av de viktigare prestationerna, vilket ger myndigheten möjlighet att utesluta prestationer som är av mindre vikt för resultatuppfyllelsen i förhållande till uppgiften. Om

myndigheten så önskar, kan kompletterande information av mindre betydelsefulla uppgifter lämnas i form av löpande text.

Riksrevisionen rekommenderar slutligen att SMM fortsättningsvis förtydligar kostnadsredovisningen för prestationen SMHA, genom att särredovisa de utbetalda bidragen från de totala kostnaderna för prestationen.

Ansvarig revisor Marie Örtengren har beslutat i detta ärende. Uppdragsledare Linda Plahn har varit föredragande.

Marie Örtengren

Linda Plahn

Kopia för kännedom:

Regeringen